

7. SINIF

BENİM

SOSYAL BİLGİLER

Akıllı tahtaya uyumludur.

KISA ve NET

ÇALIŞMA

DEFTERİM

7. SINIF

BENİM SOSYAL BİLGİLER ÇALIŞMA DEFTERİM

ISBN 978-625-7868-61-7

YAZAR OLCAY GÖKTEPE

DİZGİ GRAFİK
Hilal-Serdal Ünal

BASKI KORZA BASIM

www.ornekakademi.com

/ornekakademi

ÖRNEK AKADEMİ

Adres : İvedik Caddesi No: 253/B Yenimahalle/Ankara

Tel : 0 530 467 61 94

Mail : bilgi@ornekakademi.com

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Örnek Akademi Basın Yayın Dağ. Eğ. Dan. San. ve Tic. Ltd. Şti'ye aittir. Herhangi bir şekilde izin alınmadan, yayınların tümü ya da bir kısmı, mekanik, fotokopi, elektronik ortam ve benzeri başka yöntemlerle kayıt altına alınamaz, çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül... ne bu şiddet bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl,
Hakkıdır, Hakk'a tapan, milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim; bendimi çiğner, aşarım;
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garb'ın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar;
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
"Medeniyet!" dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın...
Kim bilir, belki yarın... belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri "toprak!" diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehîd oğlusun, incitme, yazıktır atanı;
Verme, dünyâları alsan da, bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki fedâ?
Şühedâ fişkırarak, toprağı sıksan şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

Ruhumun senden, İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin ma'bedimin göğsüne nâ-mahrem eli!
Bu ezanlar-ki şehâdetleri dînin temeli Ebedî
yurdumun üstünde benim inlemeli

O zaman vecd ile bin secde eder –varsa- taşım;
Her cerîhamdan, İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır rûh-i mücerred gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek Arş'a değer, belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl;
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl:
Hakkıdır, hür yaşamış bayrağımın hürriyet;
Hakkıdır, Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

MEHMET AKİF ERSOY

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Amacımız sosyal bilgiler dersini severek öğrenmeniz ve başarınızı arttırmanızdır. Defter tasarlanırken Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan sosyal bilgiler öğretim programlarındaki kazanımlar esas alınmıştır.

Defterimiz üç bölümden oluşmaktadır. 1. bölüm; etkili konu anlatımlarından, 2. bölüm; konu ile ilgili öğretici uygulamalardan, 3. bölüm; ünite testlerinden oluşmaktadır.

Defterimizde Millî Eğitim Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu PYBS sorularından yararlanılmıştır. Ünite testlerinde ve uygulamalarda; neden-sonuç ilişkisi kurma, okuduğunu anlama, kronolojik düşünme, analiz kurma, harita ve grafik yorumlama ve kavramlar arasında ilişki kurma becerilerini geliştirme hedeflenmiştir.

Çıktığımız bu yolculukta hedeflerinize ulaşmanız konusunda hepimize başarılar diliyoruz.

SOSYAL BİLGİLER GARAJI

DEFTERİMİZİ TANIYALIM

KAVRAMLARI TANIYORUM

İLETİŞİM

Duygu, düşünce ve bilgilerin farklı yollarla başkalarına aktarılmasıdır.

JEST

Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli hareketlerdir.

EMPATİ

İnsanın kendisini başkasının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlama çabasıdır.

ÖN YARGI

Bir durum ya da olay hakkında yeterli bilgi sahibi olmadan önce bir karara varmış olma durumudur.

İLETİŞİMDE ÇATIŞMA

İki taraf arasındaki anlaşmazlıktır.

UZLAŞMA

Anlaşmazlık durumunda uyusmadır.

SEN DİLİ

Karşımadaki insanın kabul edilmeyen davranışları karşısında eleştiri ve suçlama mesajları içeren ifadelerdir.

BEN DİLİ

Bireyin karşılaştığı davranışın tanımını yapan, bu davranışın kendini nasıl etkilediğini ve kendine ne tür duygular yaşattığını açıklayan ifadelerdir.

MEDYA

Kitlelerle iletişimi sağlayan radyo, televizyon, gazete ve dergi gibi basın yayın organlarının ortak adıdır.

KÜLTÜR

Bir millete özgü maddi ve manevi değerler bütünüdür.

RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK)

Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevli devlet kurumudur.

HAK

Hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkililerdir.

TEKZİP

Yalanlama ve düzeltme yazısıdır.

SANSÜR

Bazı fikirlerin, haberlerin ve sanat eserlerinin yazılıp yayılmasının kısıtlanması ya da engellenmesidir.

KAMUOYU

Bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesidir.

İLETİŞİME BAŞLIYORUM

- Dünyaya gözümüzü açtığımız andan itibaren gerek yakın gerekse uzak çevremiz ile bir bağ kurarız.
- İnsanlar, geçmişten günümüze çeşitli yollar ile kendini anlatma çabası içinde olmuştur çünkü insanın doğası ve sahip olduğu yetenekleri; çevresini anlama, anlatma ve anlamlandırmaya yöneliktir.
- İlk insanların mağara duvarlarına çizdikleri resimler veya Kiziliderülerin yaktıkları ateşin dumanı ile yapmaya çalıştıkları, iletişimden başka bir şey değildir.
- İletişim; duygu, düşünce ve bilgilerin farklı yollarla başkalarına aktarılmasıdır.
- İnsanlar toplum içinde bir arada yaşarlar. İnsanların bir arada yaşamaları iletişim hâlinde olmalarını gerektirir. Ev, apartman, otobüs durağı, okul, iş yeri, hyatro gibi birçok yerde iletişim kurarız.
- Tutum ve davranışlarımız, çevremizle kurduğumuz iletişimi etkiler. Örneğin duyarlı ve samimi bir davranış, tarzı çevremizle olan iletişimize katkı sağlar. Doğru ve etkili bir iletişim birbirimizi anlamaktan geçer. Bu da toplum içinde pek çok sorunun kolaylıkla çözülmesine yardım eder.

1 PYBS / 2018

İletişim bireyler arasında gerçekleşen duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişidir.

Buna göre bireyler arasında sağlıklı iletişimin gerçekleşmesi aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Karşılıklı olmasına
- B) Emir cümleleri kullanılmasına
- C) Karşıdaki kişinin sorgulanmasına
- D) Başkalarının duygularına ilgiyle kalınmasına

CEVAP: A

Mağara Duvar Resmi

Defterde Kullanılan İkonlar ve Anlamları

BİLGİLENİYORUM

Öğrencilere kazandırılacak temel bilgiler ve konuyla ilgili tamamlayıcı bilgiler bu alanda verilmiştir.

UNUTMUYORUM

Önemli görülen ve konular arasında bağlantı sağlayan bilgiler bu alanda verilmiştir.

YORUMLUYORUM

Konu işlenişinde karşımıza çıkan metin, tablo, grafik ve benzeri bilgilerden yararlanarak ortaya konacak çıkarımlar bu alanda verilmiştir.

UYARIYORUM

Geçmiş yıllarda sınav sorusu olmuş bilgiler, öğrencilerin karıştırabileceği bilgiler ve benzerleri bu alanda verilmiştir.

KOLAYLAŞTIRIYORUM

Öğrencilere kazandırılacak temel bilgilerin kalıcı hale getirilmesi amacıyla kullanılan KODLAMALAR, ATASÖZLERİ ve DEYİMLER bu alanda verilmiştir.

1. ÜNİTE

BİREY VE TOPLUM

İletişime Başlıyorum	9
Çevremle İletişim Kurabiliyorum	17
Hızlı İletişim Güçlü Toplum	22
İletişim Özgürlüğü	26

2. ÜNİTE

KÜLTÜR VE MİRAS

Bir Devlet Doğuyor	37
Osmanlı Fetih Siyaseti	61
Avrupa Gelişiyor, Osmanlı ve Diğer Devletler Etkileniyor	85
İslahatlarla Değişen Osmanlı Kurumları	100
Kültürümle Varım	111

3. ÜNİTE

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

Geçmişten Günümüze İnsan Yerleşimi	119
Türkiye Nüfusunun Özellikleri	127
Neden Göç Ediyoruz	139
Yerleşme ve Seyahat Özgürlüğü Var	145

4. ÜNİTE

BİLİM, TEKNOLOJİ VE TOPLUM

Kil Tabletlerden Akıllı Tabletlere	151
Bilimin Öncüleri	158
Her Yenilik Geleceğimize Bir Katkıdır	166
Özgür Düşüncenin Bilime Katkısı	172

5. ÜNİTE

ÜRETİM, DAĞITIM VE TÜKETİM

Topraktan Üretir Toprağı Yönetiriz	179
Üretim Teknolojisi Hayatımızı Etkiliyor	187
Yardımlaşma ve Dayanışma Kültürümüz	191
İşinin Ehli İnsan Yetiştirmek	197
Hayalimdeki Meslek	204
Dijital Teknoloji Çağındayız	209

6. ÜNİTE

ETKİN VATANDAŞLIK

Demokrasinin Serüveni	217
Atatürk ve Demokrasi	227
Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel Nitelikleri	234
Hakimiyet Milletindir	238

7. ÜNİTE

KÜRESEL BAĞLANTILAR

Türkiye ve Dünya	245
Gelişen Türkiye	251
Yanlıı Bildiğimiz Doğrular	256
Küresel Sorunlara Çözüm Üretiyorum	259

CEVAP ANAHTARI	272
----------------------	-----

BİREY VE TOPLUM

Neler Öğreneceğiz Neler

1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları
2. Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanmayı
3. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü
4. İletişim araçlarından yararlanırken haklarımızı kullanmayı ve sorumluluklarımızı yerine getirmeyi öğreneceğiz.

KAVRAMLARI TANIYORUM

İLETİŞİM

Duygu, düşünce ve bilgilerin farklı yollarla başkalarına aktarılmasıdır.

JEST

Herhangi bir şeyi açıklamak için genellikle el, kol ve baş ile yapılan içgüdüsel veya iradeli harekettir.

EMPATİ

İnsanın kendisini başkasının yerine koyarak onun duygu ve düşüncelerini anlama çabasıdır.

ÖN YARGI

Bir durum ya da olay hakkında yeterli bilgi sahibi olmadan önce bir karara varmış olma durumudur.

İLETİŞİMDE ÇATIŞMA

İki taraf arasındaki anlaşmazlıktır.

UZLAŞMA

Anlaşmazlık durumunda uyuşmadır.

SEN DİLİ

Karşımızdaki insanın kabul edilmeyen davranışları karşısında eleştiri ve suçlama mesajları içeren ifadelerdir.

BEN DİLİ

Bireyin karşılaştığı davranışın tanımını yapan, bu davranışın kendini nasıl etkilediğini ve kendine ne tür duygular yaşattığını açıklayan ifadelerdir.

MEDYA

Kitlelerle iletişimi sağlayan radyo, televizyon, gazete ve dergi gibi basın yayın organlarının ortak adıdır.

KÜLTÜR

Bir millete özgü maddi ve manevi değerler bütünüdür.

RADYO TELEVİZYON ÜST KURULU (RTÜK)

Radyo ve televizyon faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemekle görevli devlet kurumudur.

HAK

Hukuk düzeninin kişilere tanıdığı yetkililerdir.

TEKZİP

Yalanlama ve düzeltme yazısıdır.

SANSÜR

Bazı fikirlerin, haberlerin ve sanat eserlerinin yazılıp yayılmasının kısıtlanması ya da engellenmesidir.

KAMUOYU

Bir konuyla ilgili halkın genel düşüncesidir.

Konuyla İlgili
Kazanımlar

1. İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz eder.

İLETİŞİME BAŞLIYORUM

- ▶ Dünyaya gözümüzü açtığımız andan itibaren gerek yakın gerekse uzak çevremiz ile bir bağ kurarız.
- ▶ İnsanlar, geçmişten günümüze çeşitli yollar ile kendini anlatma çabası içinde olmuştur çünkü insanın doğası ve sahip olduğu yetenekleri; çevresini anlama, anlatma ve anlamlandırmaya yöneliktir.
- ▶ İlk insanların mağara duvarlarına çizdikleri resimler veya Kızılderililerin yaktıkları ateşin dumanı ile yapmaya çalıştıkları, iletişimden başka bir şey değildir.
- ▶ **İletişim;** duygu, düşünce ve bilgilerin farklı yollarla başkalarına aktarılmasıdır.
- ▶ İnsanlar toplum içinde bir arada yaşarlar. İnsanların bir arada yaşamaları iletişim hâlinde olmalarını gerektirir. Ev, apartman, otobüs durağı, okul, iş yeri, tiyatro gibi birçok yerde iletişim kurarız.
- ▶ Tutum ve davranışlarımız, çevremizle kurduğumuz iletişimi etkiler. Örneğin duyarlı ve samimi bir davranış tarzı çevremizle olan iletişimimize katkı sağlar. Doğru ve etkili bir iletişim birbirimizi anlamaktan geçer. Bu da toplum içinde pek çok sorunun kolaylıkla çözülmesine yardım eder.

! PYBS / 2018

İletişim bireyler arasında gerçekleşen duygu, düşünce, davranış ve bilgi alışverişidir.

Buna göre bireyler arasında sağlıklı iletişimin gerçekleşmesi aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

- A) Karşılıklı olmasına
- B) Emir cümleleri kullanılmasına
- C) Karşıdaki kişinin sorgulanmasına
- D) Başkalarının duygularına ilgisiz kalınmasına

CEVAP A

Mağara Duvar Resmi

Kısa
Ve
Net

Uyguluyorum - 1

İletişim ile ilgili olarak verilen aşağıdaki ifadeleri olumlu ya da olumsuz olarak değerlendiriniz.

		Olumlu	Olumsuz
1	Tatlı dil kullanmak	☐	☐
2	İleri geri konuşmak	☐	☐
3	"Bir söyle, on dinle" ilkesiyle hareket etmek	☐	☐
4	Empati kurmak	☐	☐
5	Ön yargılı dinlemek	☐	☐
6	Kullanacağımız kelimeleri bilinçli ve içten bir şekilde aktarmak	☐	☐
7	Yanlış anlaşılmaya sebep olabilecek yargılar bildirmek	☐	☐
8	İletişim kurarken jest ve mimiklerden yararlanmak	☐	☐
9	Dikkatsiz dinlemek	☐	☐
10	Aynı ses tonu ile konuşmak	☐	☐
11	Emir cümlesi kullanmak	☐	☐
12	Karşıımızdakine saygılı davranmak	☐	☐
13	Geri bildirim yapmadan dinlemek	☐	☐

Kısa
ve
Net

Uyguluyorum - 2

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri karışık olarak verilen sözcüklerden uygun olanı ile tamamlayınız.

mimik

sözsüz iletişim

sözlü iletişim

Ön yargı

yazılı

Etkili iletişim

iletişim

jest

1 Duygu, düşünce ve bilgilerin çeşitli yollarla başkalarına aktarılmasına denir.

2 Konuşarak kurduğumuz iletişim türüne denir.

3 Düşüncelerimizi el, kol ve baş hareketlerimiz ile anlatmaya denir.

4 Düşüncelerimizi yüz, göz, kaş ve ağız hareketlerimizle anlatmaya denir.

5 Jestler, mimikler, ses tonu ve beden hareketleri ile yapılan iletişim türüne denir.

6 Elektronik postalar, mektuplar ve bültenler ile yapılan iletişim türü iletişimdir.

7 iletişimi olumsuz yönde etkiler.

8 kurmak çevremizdeki insanlarla ilişkilerimizi güçlendirir.

Kısa
ve
Net

Uyguluyorum - 3

Aşağıdaki ifadelerle iletişimin temel öğelerini eşleştiriniz.

İfadeler

İletişimin Temel Öğeleri

1. Çanakkale Savaşı ve önemini anlatan bilgi

a. Kaynak

2. Şehitler Günü'ndeki konuşmayı dinleyen öğrenci, öğretmen ve veliler

b. Alıcı

3. Dinleyicilerin, yapılan konuşmadan duygulanarak konuşmacıyı alkışlamaları

c. İleti

4. 18 Mart Şehitler Günü'ndeki konuşmacı

d. Kanal

5. Konuşmacının sözleri

e. Geri bildirim

1.

2.

3.

4.

5.

Konuyla İlgili
Kazanımlar

3. Medyanın sosyal değişim ve etkileşimdeki rolünü açıklar.

UNUTMUYORUM

Kitle İletişim Araçları: Gazete, radyo, televizyon ve Genel Ağ gibi aynı anda binlerce insana haber ve bilgi aktaran iletişim araçlarına "kitle iletişim araçları" denir.

Medya: Dergi, gazete, radyo, televizyon ve Genel Ağ gibi kitle iletişim araçlarının tümünü kapsayan genel bir terimdir.

Kamuoyu: Herhangi bir konu hakkında halkın genel düşüncesidir.

! PYBS / 2015

Basın, milletin genel sesidir. Bir milleti aydınlatma ve uyarmada, bir millete gereksindiği fikri gıdayı vermekte, özet olarak bir milletin mutluluk hedefi olan ortak doğrultuda yürümesini teminde, basın başlı başına bir kuvvet, bir okul, bir rehberdir.

Atatürk bu sözü ile basının,

- I. yönlendirici
- II. taraf tutucu
- III. bilgilendirici
- IV. kamuoyu oluşturucu

özelliklerinden hangilerini taşıması gerektiğini vurgulamıştır?

- A) Yalnız I. B) II. ve III.
C) II. ve IV. D) I, III. ve IV.

CEVAP D

HIZLI İLETİŞİM GÜÇLÜ TOPLUM

Geçmişten günümüze kültürler arasındaki etkileşimi sağlayan en önemli kitle iletişim araçları:

Dünyada kitle iletişim araçlarının etkili olarak kullanılması kitap, gazete ve dergi gibi yazılı basın araçları ile başlamıştır.

Radyoyu İtalyan Guglielmo Marconi (Gulyemmo Markoni) icat etmiştir.

Genel Ağ ilk defa 1969 yılında Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından, bilgisayarları birbirine bağlayarak verilere aynı anda ulaşmayı sağlayan bir proje olarak başlatıldı.

Televizyonun mucidi İngiliz John Logie Baird'dir.

- Kitle iletişim araçları içinde televizyonun önemli bir yeri vardır.
- Televizyon bilgilendirme amaçlı kullanıldığı gibi toplumun kültürel yapısını istenilen yönde değiştirmek için de kullanılır. Özellikle televizyonda yayımlanan reklamlar, toplumun bazı değerlerini yıpratır ya da tamamen değiştirebilir. Çağımızda tüketimin artmasında özellikle görsel medyanın merkezindeki televizyon ile yapılan reklamlar etkili olmaktadır.

Orhan Bey Dönemi (1324-1362)

! PYBS / 2017

Aşağıdakilerden hangisi Orhan Bey dönemi olaylarından değildir?

- A) Bursa'nın fethi
- B) Fetret Devri'nin başlaması
- C) Türklerin Rumeli'ye geçmesi
- D) Orduda yaya ve müsellemler birliğinin oluşturulması

CEVAP B

MADDELI YORUMLUYORUM

- Bursa fethedilerek başkent yapılmıştır. ⇒ Bu durum Osmanlı Devleti'nin batı yönünde genişlemek istediğini gösterir.
- Maltepe (Palekanon) Savaşı'nda Bizans mağlup edilerek İznik ve İzmit alınmıştır. ⇒ Böylece Bizans'ın Anadolu'daki etkinliği sona erdirilmiştir.
- Karesioğulları Beyliği'nin alınmasıyla ilk deniz kuvvetine sahip olunmuştur. ⇒ Bu durum Osmanlı Devleti'nin Rumeli'ye geçişini kolaylaştırmıştır.
- Çimpe Kalesi'nin alınmasıyla ilk defa Rumeli'ye geçilmiştir. ⇒ Böylece Osmanlı Devleti Rumeli'de önemli bir üs elde etmiştir.
- Ele geçirilen topraklarda kalıcı olabilmek için **İskân Politikası** uygulanmıştır. Bu sayede fethedilen topraklar imâr ve iskân edilmiştir. ⇒ Bu durum fethedilen yerlerde kalıcı olunmak istendiğini gösterir.
- İlk düzenli ordu olan **yaya ve müsellemler ordusu** kurulmuştur. ⇒ Bu durum askerî alanda teşkilatlanılmaya çalışıldığını gösterir.
- İlk **divan teşkilatı** kurulmuştur. ⇒ Bu durum siyasi alanda teşkilatlanılmaya çalışıldığını gösterir.
- İlk medrese **İznik**'te açılmıştır. ⇒ Bu durum eğitim alanında teşkilatlanılmaya çalışıldığını gösterir.

OSMANLI DEVLETİ KURULUŞ DÖNEMİ PADİŞAHLARI

Osman Bey

- Devletin kurucusudur.
- İlk Osmanlı Bizans savaşıını kazandı (Koyunhisar Savaşı).
- İlk Osmanlı parasını bastırdı.

1

Orhan Gazi

- Bursa'yı fethederek başkent yaptı.
- Bizans'a karşı Maltepe Savaşı'nı kazandı (Palekanon).
- Teşkilatlanma çalışmalarını başlattı.

2

I. Murad

- Edirne'yi alarak başkent yaptı.
- Haçlılara karşı Sırpsındığı ve I. Kosova Savaşı'nı kazandı.
- Tımar ve devşirme sisteminin temellerini attı.

3

Yıldırım Bayezid

- İstanbul'u iki kez kuşattı.
- Haçlılara karşı Niğbolu Savaşı'nı kazandı.
- Timur'a karşı giriştiği Ankara Savaşı'nı kaybetti.

4

I. Mehmed (Çelebi)

- Fetret Devri'ni sona erdirdi.
- Venedik'e karşı ilk deniz savaşıını gerçekleştirdi.
- Düzmece Mustafa isyanını bastırdı.

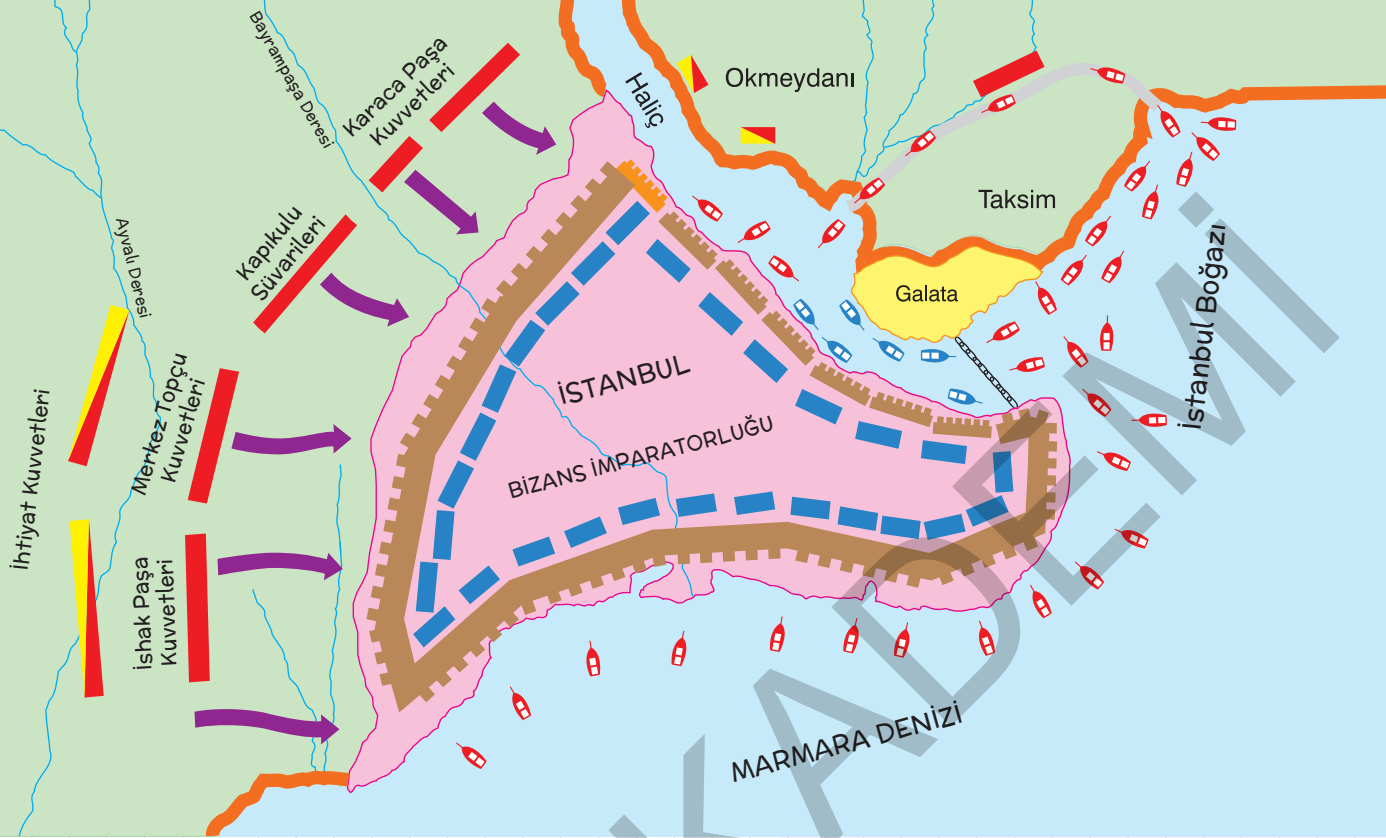
5

II. Murad

- İstanbul'u kuşattı; alamadı.
- Macarlarla Edirne Segedin Antlaşması'nı imzaladı.
- Haçlılara karşı Varna ve II. Kosova Savaşlarını kazandı.
- Enderun mektebini açtı

6

Osmanlı Devleti	Bizans İmparatorluğu	Cenevizler	Bizans Kuvvetleri
Türk Kuvvetleri	Türk hücum kuvvetleri	Surlar	Haliç'i kapatan zincir

FETHİN SONUÇLARI

Türk Tarihi Açısından Sonuçları

- ⇒ Osmanlı Devleti toprak bütünlüğünü sağladı.
- ⇒ İstanbul'un fethi ile Karadeniz'i Akdeniz'e bağlayan ticaret yolları ve İpek Yolu'nun Avrupa'ya açılan önemli bir limanı ele geçirildi.
- ⇒ İstanbul, Osmanlı Devleti'nin başkenti oldu.
- ⇒ II. Mehmet "Fatih" unvanını aldı.
- ⇒ Osmanlı Devleti için Kuruluş Dönemi sona erdi, Yükselme Dönemi başladı.

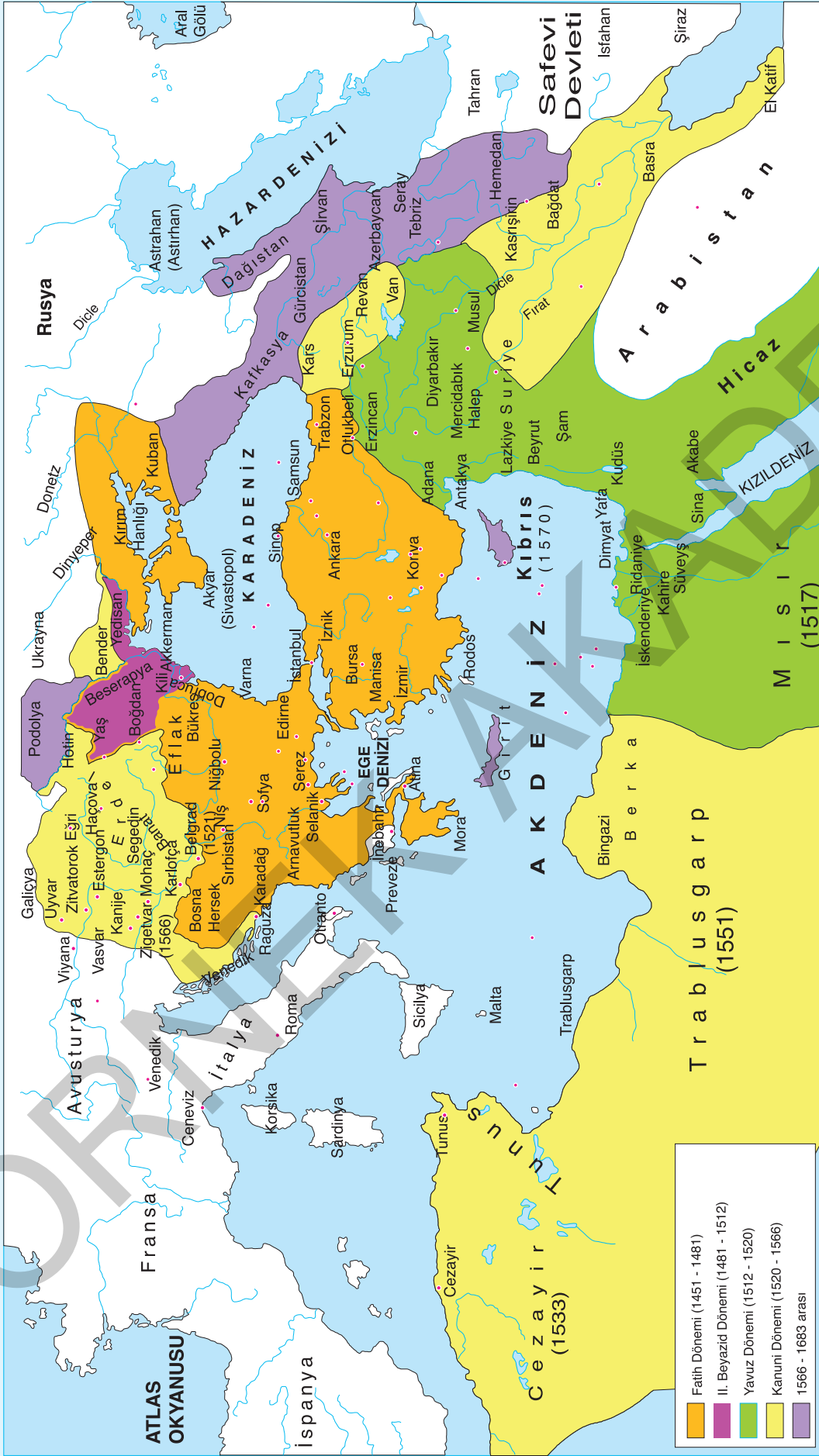
Dünya Tarihi Açısından Sonuçları

- ⇒ Bizans İmparatorluğu yıkıldı.
- ⇒ Orta Çağ sona erdi ve Yeni Çağ başladı.
- ⇒ Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.
- ⇒ Ticaret yollarının Osmanlı Devleti'nin eline geçmesi ile Avrupa devletleri yeni ticaret yolları aramaya başladı. Bu durum coğrafi keşiflerin başlamasında etkili oldu.
- ⇒ Kale ve surların top gülleleriyle yıkılacağı anlaşıldı. Bu durum Avrupa'da derebeylik rejiminin gücünü kaybetmesine neden oldu.
- ⇒ İstanbul'daki bilim ve sanatçılar İtalya'ya giderek Rönesans Dönemi'nin başlamasına katkı sağladılar.

⇒ 21-22 Nisan gecesi, 72 parçalık donanma kızaklarla bir gecede karadan yürütülerek denize indirildi. Osmanlı donanması Haliç'teki surlara sürekli saldırıda bulundu. Bizans ordusunun direnişi yavaş yavaş çöktü. **29 Mayıs 1453'te II. Mehmet İstanbul'u fethetti.**

⇒ II. Mehmet ordusuyla şehre girdiğinde halkın bir kısmı Ayasofya'da toplanmıştı. II. Mehmet Ayasofya'da toplanan halka '**Kalkınız, ben Sultan Mehmet Han, hepimize söylüyorum ki bu andan itibaren hayatınız ve özgürlüğünüz konusunda korkmayınız.**' diye seslenmiştir.

Osmanlı Devleti Yükselme Dönemi

YORUMLU YORUM

Osmanlı Devleti'nin Yükselme Dönemi'ni gösteren haritaya bakarak;

1. Fatih Dönemi'nde Anadolu ve Rumeli toprak bütünlüğünün sağlandığı,
2. II. Beyazid Dönemi'nde fethinlerin yavaşladığı,
3. Yavuz Dönemi'nde kıtsal toprakların fethedildiği,
4. Kanuni Dönemi'nde Kuzey Afrika topraklarının fethedildiği,
5. Akdeniz ve Karadeniz'in Osmanlı kontrolüne geçtiği çıkarımlarına ulaşılabilir.

Kısa
Net

Uygulayorum - 13

Aşağıda verilen kişi, olay ve kavramları numaralandırılarak gösterilen ifadelerin karşısına uygun bir şekilde yazınız.

Kanuni Sultan Süleyman

Millet Sistemi

Barbaros Hayrettin Paşa

Abdalân-ı Rum

İstanbul'un fethi

Yavuz Sultan Selim

Lala Mustafa Paşa

Alperen

I. Bayezid

Ahidname

Fatih Sultan Mehmet

1. İpek Yolu'nun denetimi Osmanlı Devleti'ne geçti.

2. Onun zamanında Akdeniz'de Türk hâkimiyeti sağlanmıştır.

3. Osmanlı Devleti'nde devlet ile vatandaş arasındaki ilişkilerde dinin esas alınmasıdır.

4. Preveze Deniz Savaşı'nı kazanan Türk denizcisidir.

5. Eski Türklerde "yiğit ve cesur" insanlara verilen isimdir.

6. Askerlerden önce fethedilecek yerlere gidip insanların gönüllerini kazanmaya çalışan kişilere verilen isimdir.

7. Memlük Devleti'ni ortadan kaldıran Osmanlı padişahıdır.

8. Yeni fethedilen yerlerde halkın güvenini kazanmak için can ve mal güvenliğini sağlayan belgeye verilen isimdir.

9. Karadeniz onun zamanında Türk gölü hâline getirilmiştir.

10. Kıbrıs'ı fetheden Osmanlı komutanıdır.

11. İlk Osmanlı Devleti tersanesi onun zamanında Gelibolu'da yaptırılmıştır.

Coğrafi Keşiflerin Osmanlı Devleti'ne Etkileri:

- Coğrafi keşiflerin sonucunda ticaret yollarının yön değiştirmesi Osmanlı Devleti'nin kontrolündeki ticaret yollarının (İpek ve Baharat Yolu) önemini kaybetmesine neden olmuştur. Bu durum Osmanlı ekonomisinin güç kaybetmesinde etkili olmuştur.

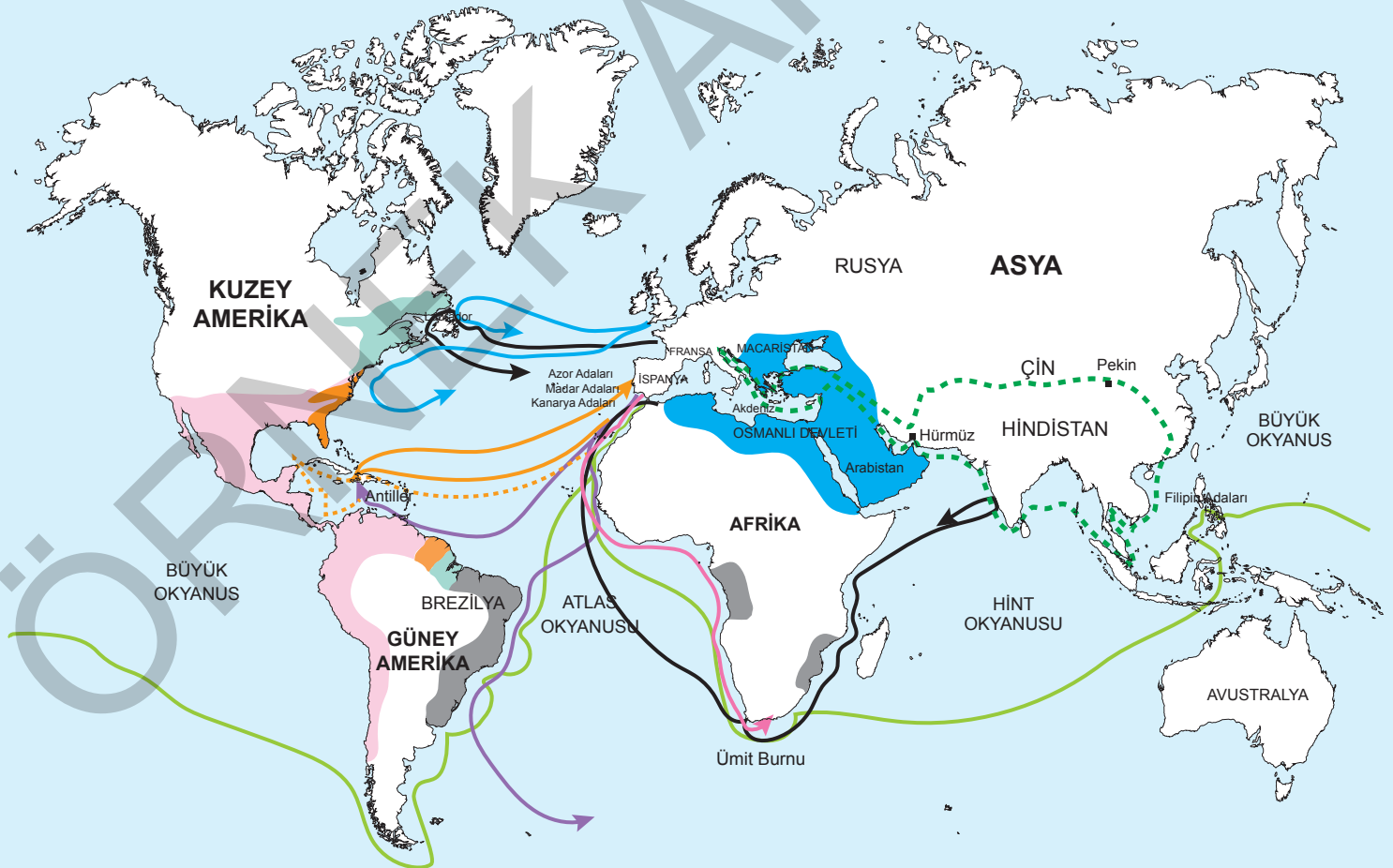
! PYBS / 2017

Coğrafi Keşifler sonucunda Baharat ve İpek Yolları önemini yitirdi.

Bu durum Osmanlıları daha çok hangi alanda olumsuz etkilemiştir?

- A) Dini
B) Sanatsal
C) Kültürel
D) Ekonomik

CEVAP D

Coğrafi Keşifler Sonrası Yeni Deniz Yolları Haritası

! PYBS / 2020

Sanayi İnkılabı sonucunda şehirlerde çok sayıda fabrika kuruldu. Şehirler hızla artan fabrikaların işçi ihtiyacı nedeniyle göç olarak büyüdü. Daha iyi şartlarda yaşamak isteyen köylüler şehirlere göç etmeye başlayınca köylerde nüfus azalırken şehirlerde nüfus artışı gerçekleşti.

Bu metinde Sanayi İnkılabı'nın aşağıdaki alanlardan hangisine etkisi vurgulanmıştır?

- A) Sosyal
B) Dinî
C) Bilimsel
D) Siyasi

CEVAP A

Sanayi İnkılabı

- ▶ **Sanayi İnkılabı**, kol gücüne dayanan üretimin makine ile seri şekilde yapılmasına verilen, genel bir isimdir.
- ▶ XVIII. yüzyılın sonlarında İngiltere'de buhar gücü ile çalışan dokuma fabrikalarının kurulması Sanayi İnkılabı'nın başlangıcı olarak kabul edilir.
- ▶ Sanayi İnkılabı ile buharlı makineler; gemilerde, lokomotiflerde ve dokuma fabrikalarında kullanıldı.
- ▶ Sanayi İnkılabı İngiltere'den sonra Avrupa'nın diğer ülkelerine de yayıldı.

Nedenleri

1. Teknolojik gelişmeler sonucunda buhar makinesi gibi yeni üretim araçlarının ortaya çıkması
2. Coğrafi keşiflerin etkisiyle sermaye birikiminin oluşması
3. Avrupa'da genel nüfus artışının yaşanması

Sonuçları

1. Seri üretim başladı.
2. Ham madde ve pazar ihtiyacı arttı.
3. Sömürgecilik yarışı hızlandı.
4. İşçi sınıfı ortaya çıktı.
5. Köyden kente göçler arttı.
6. Çekirdek aile tipleri ortaya çıktı.

! PYBS / 2015

Çorum'da yaşamaktayım. Geçimimi ahşap el sanatlarıyla uğraşarak sağlamaktayım. Küçüklüğümüzde kullanılan ahşap beşikler günümüzde kullanılmıyor. Bunların daha küçüklerini üretilip süs eşyası olarak satmaktayız.

Arif usta

Aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisinin gelişimi ahşap beşiklerin kullanımını olumsuz etkilemiştir?

- A) Sanayi
B) Turizm
C) Tarım
D) Ulaşım

CEVAP A

Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti'ne Etkileri

- ▶ Sanayi İnkılabı, Osmanlı Devleti'ni **olumsuz** yönde etkiledi.
- ▶ Avrupa'dan Osmanlı ülkesine bol, ucuz ve kaliteli mallar girince ülkedeki atölyeler bu rekabete dayanamadı.
- ▶ Sanayi İnkılabı ile Osmanlı Devleti'ndeki küçük atölyeler ortadan kalktı ve bunun sonucunda işsizlik arttı.
- ▶ Sanayileşmesini tamamlayan ülkeler ham madde ve pazar arayışına girince azınlık haklarını ve kapitülasyonları bahane ederek Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karıştılar. Bu ülkelerin amaçları Osmanlı Devleti'ni parçalayıp kaynaklarına el koymaktı.
- ▶ Osmanlı Devleti'nin ekonomisi savaşlar yüzünden de bozuldu. Bu durumda Batılı devletlerden borç para alındı. Zamanla alınan borçlar ödenemez hâle geldi. Bu ekonomik çöküş, siyasi çöküşü de beraberinde getirdi.

Konuyla İlgili
Kazanımlar

1. Geçmişten günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE İNSAN YERLEŞİMİ

YERLEŞİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Doğal Faktörler:

İnsan eli değmeden oluşan unsurlardır.

- Su kaynakları
- Yer şekilleri
- İklim
- Bitki örtüsü
- Toprağın verimliliği

Beşeri Faktörler:

İnsan müdahalesi ile oluşan unsurlardır.

- Tarım
- Ticaret
- Turizm
- Sanayi
- Ulaşım
- Sağlık imkanları
- Kültürel faaliyetler

► İnsanoğlu önceleri üretim yapmıyor, avcılık ve toplayıcılık ile uğraşan göçebe gruplar hâlinde yaşıyordu. Kadınlar etraftaki meyve ve tohumları topluyor, erkekler de avcılık yapıyordu. Ürünleri paylaşma ihtiyacı, insanları zamanla bir araya getirdi. İnsanoğlu bu işi, belirledikleri toplanma alanlarında yapmaya başladı. Bilim insanları bu toplanma alanlarını **yerleşmenin başlangıcı** olarak kabul etmektedir.

► İnsanoğlu; soğuk hava ve yabani hayvanlardan korunmak amacıyla avlayabilecekleri hayvanların, toplayabilecekleri meyve, sebze ve tohumların olduğu, su kaynaklarına yakın mağaralar, ağaç kovukları gibi doğal barınaklarda yaşamaya başladı. Zamanla bu alanlar nüfusun toplandığı yerler oldu. Anadolu'daki **Karain (Antalya)** ve **Yarımburgaz (İstanbul)** gibi mağaralar insanların bu dönemdeki yaşantılarına dair izler taşır.

! PYBS / 2020

Yerleşik yaşama geçmeye başlayan insanoğlu öncelikle aşağıdaki özelliklerin hangisine sahip alanlara yerleşmeyi tercih etmiştir?

- A) Maden çeşitliliğine
- B) Engebeli arazilere
- C) Zengin ormanlara
- D) Su kaynaklarına

CEVAP D

! PYBS / 2020

Türkiye'de doğal ve beşerî şartların bölgeden bölgeye farklı özellikler sunması, yerleşmeye uygun olan veya olmayan alanların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi ülkemizin bu özelliğinin sonucu olarak ortaya çıkan bir durumdur?

- A) Nüfus dağılışının düzensiz olması
- B) Yer altı kaynaklarının belli alanlarda toplanması
- C) Karasal iklimin yaygın olarak görülmesi
- D) Doğal bitki örtüsünün farklılıklar göstermesi

CEVAP A

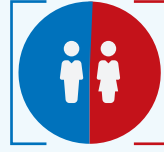

YAZIYORUM

Türkiye nüfusu 83 milyonu geçti

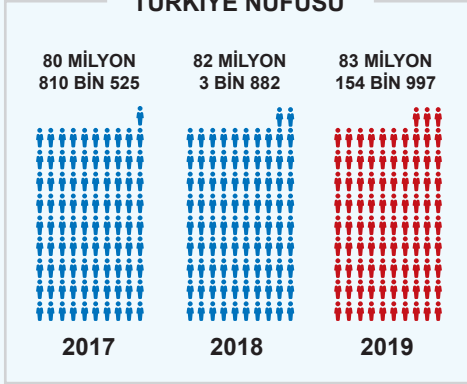
Türkiye'nin nüfusu, 2019'da bir önceki yola göre 1 milyon 151 bin 115 kişi arttı.

ERKEK NÜFUS
%50,2
41 MİLYON
721 BİN 136

KADIN NÜFUS
%49,8
41 MİLYON
433 BİN 861

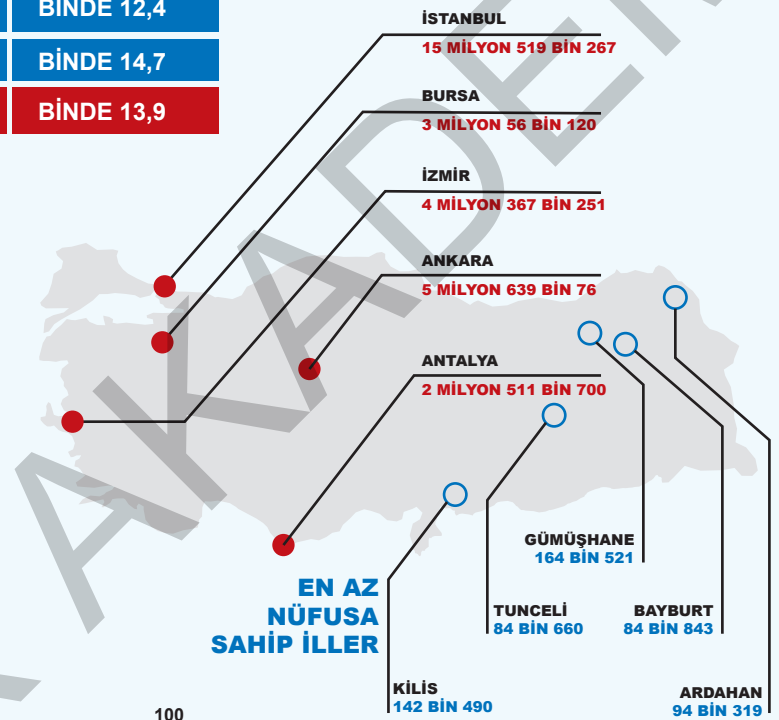
TÜRKİYE NÜFUSU

YILLIK NÜFUS + ARTIŞ HIZI

2017	BİNDE 12,4
2018	BİNDE 14,7
2019	BİNDE 13,9

EN FAZLA NÜFUSA SAHİP İLLER

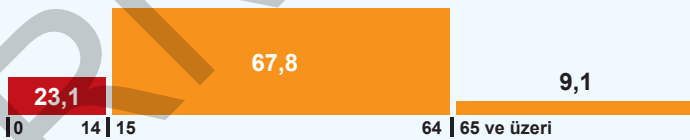
İL VE İLÇE MERKEZLERİNDE İKAMET EDENLERİN ORANI

2018 %92,3 2019 %92,8

ORTANCA YAŞ

NÜFUSUN YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI

KİLOMETREKAREYE DÜŞEN KİŞİ SAYISI

NÜFUS YOĞUNLUĞU

EN YÜKSEK İLLER

(Kilometrekareye düşen kişi sayısı)

İSTANBUL
2 BİN 987

KOCAELİ
541

İZMİR
364

TUNCELİ
11

Nüfus yoğunluğu en az olan il

Bilgisayar, bilgi depolayan ve çok hızlı hesaplama yapan elektronik bir cihazdır. İlk bilgisayar olarak kabul edilen ENIAC, [Elektronik Numerical Integrator And Computer (Elektronik Sayısal Entegreli Hesaplayıcı)] 1945 yılında Amerika'da icat edildi. Bir oda büyüklüğündeki ENIAC, II. Dünya Savaşı sırasında bomba fırlatıcı ile atılan bombaların nereye düşeceğini hesaplamak için yapılmıştı.

1971 yılında üretilen bilgi saklama kapasitesi düşük olan disketler, 1982'de yerlerini yüksek bellekli kompakt disklere (CD-ROM) bıraktı. 1996'da piyasaya sürülen çok yönlü dijital diskler (DVD) ise daha verimliydi.

Bu disklerin geliştirilmiş olanları, yüksek bilgi saklama kapasitesi sundu.

2000 yılında üretilen USB [Universal Serial Bus (Evrensel Seri Yolu)] Bellek; verileri kalıcı olarak depolayan, birçok ortam tarafından desteklenen, kullanılan ve taşınabilir hafıza birimidir.

Verilerin silinip tekrar programlanması ve yüksek bilgi saklama kapasitesine sahip olması bakımından USB Bellek, önceki veri depolama ürünlerine göre önemli avantajlar sağladı.

2001 yılında Comdex (Komdex) teknoloji fuarında Bill Gates (Bil Geyts) tarafından günümüzdeki tablet bilgisayar tanıtıldı. Bu bilgisayar parmakla dokunmatik ekran deneyimi sundu. İşletim sistemindeki uyumsuzluk nedeniyle başarısız oldu. 2010 yılında Steve Jobs (Stiv Jobs), tablet bilgisayar üzerine çalışmaları devam ettirdi ve başarılı oldu. Böylece bilgisayarlar, her insanın rahatlıkla yanında taşıyabileceği cihazlar hâline dönüştü.

YAZIYORUM

Konuyla İlgili Kazanımlar

2. Türk-İslâm medeniyetinde yetişen bilginlerin bilimsel gelişme sürecine katkılarını tartışır.

1 PYBS / 2018

- Ali Kuşçu, gök cisimlerinin Dünya'ya uzaklığını hesapladı. Ay'ın haritasını çıkardı ve bu çalışması nedeniyle NASA, Ay'da bir bölgeye onun ismini verdi.
- İbni Sina'nın tıp alanında yaptığı çalışmalarının yer aldığı "el Kanun Fi't Tıb" adlı eseri 17. yüzyıla kadar Avrupa'da tıp eğitiminde kullanıldı.

Verilen örneklerden hareketle Türk-İslam bilim insanları ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Avrupa'da tanınmış bilim insanlarıdır.
- B) Farklı alanlarda çalışmalar yapmışlardır.
- C) Batı uygarlığının etkisinde kalmışlardır.
- D) Bilimsel çalışmalara katkıda bulunmuşlardır.

CEVAP C

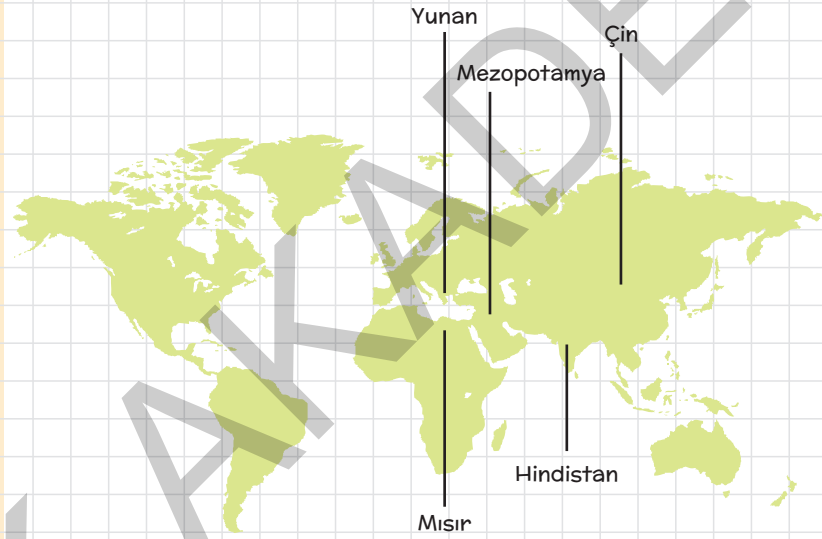
Kurtuba Mescidi - İspanya

Semerkant Rasathanesi

BİLİMİN ÖNCÜLERİ

- ▶ 9. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar Türk-İslâm medeniyeti bilim alanında önemli bir seviyeye ulaşmıştır.
- ▶ Birçok uygarlığın katkısı ile günümüzdeki bilim ve medeniyet seviyesine ulaşmıştır. Bu uygarlıklar şunlardır:

- ▶ Skolastik düşüncenin etkisiyle Avrupa, Orta Çağ'da karanlık bir dönem yaşarken aynı devirde İslâm Medeniyeti "Altın Çağ"ını yaşamıştır.
- ▶ Orta Çağ'da bazı İslâm toprakları bilimsel çalışmaların merkezi olmuştur. Bu topraklarda yetişen bilim insanları ve yapılan bilimsel çalışmalar sonraki yüzyılları aydınlatmıştır. Bunlar;

Buhara

Semerkant

Bağdat

Endülüs

- ▶ Bağdat, Abbasi Devleti'nin başkentliğini yapmıştır. Bilim, kültür ve medeniyet merkezi olmuştur. Bağdat **Nizamiye Medresesi** İslâm tarihindeki ilk üniversitelerdendir. Endülüs Medeniyeti ise Emevi Devleti'nin fetihleriyle İspanya'da kurulmuştur. Astronomi alanında yapılan çalışmalara Semerkant ve Buhara medreselerinde yetişen bilim insanlarının büyük katkısı olmuştur. **Semerkant Rasathanesi** Uluğ Bey tarafından inşa edilmiş bir gözlemeviydi. Buhara, yetiştirdiği bilim ve din adamlarıyla "**İslâmiyetin Kubbesi**" unvanını almıştır.

! PYBS / 2016

Sıfır ve cebir kavramlarını matematiğe kazandıran, yazdığı cebir kitabı XVII. yüzyıla kadar Avrupa üniversitelerinde okutulan bilim insanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İbni Sina
B) Ali Kuşçu
C) Biruni
D) Harezmi

CEVAP D

el-Hâzinî (?-1155)

Eseri/Çalışma Alanı:

Kitâbü Mizânî'l-hikme (Bilgelik Ölçüsü)
Fizik, Kimya

Bilimsel Birikime Katkısı

Katı ve sıvı cisim yoğunluklarını tespit etti. Sıvı maddelerin yoğunluğunu hesaplama metodunu buldu. Cisimlerin hava içindeki ağırlıklarını hesaplamak için "Hikmet Terazisi" denilen beş kefli teraziyi geliştirdi.

- El-Hazini, barometrenin (basınç ölçme aleti) keşfedilmesinde temel teşkil etti. Pascal gibi Batılı bilim insanlarına öncülük etti. Yaptığı deneyde yer çekimini yani cisimlerin yeryüzüne doğru çekildiklerini gözlemledi.

el-Cezerî (1136-1206)

Eseri/Çalışma Alanı:

Fizik ve Sibernetik

Bilimsel Birikime Katkısı

- Su gücü ve mekanik parçalarla çalışan otomatik sistemler kullanarak suyu yukarı çıkaran aletler yaptı.
- Bu sayede ilk kez su dağıtım sistemini geliştirdi. Böylece cami ve hastanelere su verilmesini sağladı.
- **Sibernetik**; makinelerde kontrol, iletişim ve işleyişi inceleyen bilim dalıdır.

İbn-i Haldûn (1332-1406)

Eseri/Çalışma Alanı:

Mukaddime, Sosyoloji, Tarih

Bilimsel Birikime Katkısı

- Sosyoloji biliminin kurucusudur.
- İbn-i Haldun, bilimin devletler ve uluslar için gerekli olduğunu sadece sosyoloji sayesinde devletlerin doğuşları, gelişmeleri ve yıkılışlarının öğrenilebileceğini savundu.
- Ona göre sosyoloji biliminin temeli tarih ilmine dayanır. Tarih ilminin konusu sosyal olaylardır. Bunun için tarihçi, sosyal olayları tarihî seyir içinde inceleyip birtakım sonuçlar çıkarmak durumundadır. Bu görüşleri, tarihin bilim olarak ilk kez ortaya çıkmasını sağladı.

BİLGİLENİYORUM

Sosyoloji, en küçük toplumsal birime varıncaya kadar tüm sosyal yapıların çeşitli yönleriyle ele alınıp incelendiği bir bilimdir.

Kısa
Not

Uygulayorum - 5

Aşağıdaki kelimeleri kullanarak cümlelerdeki boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

1

Osmanlı Devleti'nin en güçlü döneminde yaşamış ünlü Türk denizcisi ve haritacısı'tir.

Endülüs

2

..... Medeniyeti İspanya'da kurulmuştur.

El-heysem

3

..... yetiştirdiği bilim ve din adamlarıyla "İslamiyet'in Kubbesi" unvanını almış bir şehirdir.

skolastik

4

..... Rasathanesi Uluğ Bey tarafından inşa edilmiş ve gözlemevi olarak faaliyet göstermiştir.

astronomi

5

İslâm Dünyası'nda çalışmaları diğer ilimlere göre daha erken bir dönemde başlamıştır.

Buhara

6

Abbasi Devleti'nin başkenti olan İslâm Dünyası'nın ilim, kültür ve medeniyet merkezi olmuştur.

Bağdat

7

Orta Çağ Avrupa'sında düşüncenin etkisiyle bilimsel ilerleme ve gelişme yavaşlamıştır.

Ali Kuşçu

8

Fatih'in davetiyle İstanbul'a gelen 'nun Ay'ın şekillerini anlattığı bir kitabı vardır.

Piri Reis

9

13. yüzyılın mekanik dehası olan ilk robotu yapıp çalıştırmıştır.

Cezeri

10

Türkçe yazılan ilk coğrafya kitabı olan Cihannüma tarafından yazılmıştır.

Semerkant

11

Görmenin ışığın cisimlerden yansması sonucu gerçekleştiğini kanıtlayan ve optik alanında çalışmaları olan bilim insanı'dir.

Kâtip Çelebi

UNUTMUYORUM

Newton, "Ay ve Güneş'in denizi çekip nasıl gelgit yarattığını açıkladı. Kuyruklu yıldızların ve uzay gemilerinin izlediği ve izleyeceği yolu hesapladı. Onun çalışmaları sayesinde bilim insanları 20. yüzyılda uzaya insan ve uydu gönderdi. Dünya hakkındaki gizem azaldı. Yeni bilgiler öğrenmek isteyen bilim insanları çalışmalarına hız verdi."

Isaac Newton

Buhar Gücünün Makinelerde Kullanılması

- ▶ Thomas Savery (Tamis Seyvri), İngiltere'de maden ocaklarını basan suyu dışarı pompalamayı sağlayan bir makine geliştirdi ve 1698'de buhar makinesini (buhar pompası) icat etti.
- ▶ 1712'de Thomas Newcomen (Tamis Nivkımın) atmosferik buhar makinesini icat etti.
- ▶ 1765'te James Watt'ın (Ceymis Vat) buhar makinesinin ticari üretimine geçildi.
- ▶ 1769'da ilk buharlı arabalar üretildi.
- ▶ 1802'de Richard Trevithick (Ricird Tırvıvıdık) ilk buharlı lokomotifini hareket ettirdi.
- ▶ Buhar gücüyle çalışan araçlar, bilim alanındaki ilerlemeler sayesinde daha teknik özelliklerle donatılarak yolcu ve yük taşımacılığında kullanılmaya başlandı. Bu sayede zaman ve mesafe konusunda yaşanan sorunlar tarihe karıştı.
- ▶ Fosil yakıtların kimyasal enerjiye dönüştürülmesiyle elde edilen mekanik enerji; üretim, ulaşım, ticaret ve haberleşme alanlarında yeni bir dönemi başlattı.
- ▶ İnsan gücünün yerine makinelerin kullanılmaya başlandığı bu dönem, günümüz fabrikalaşmasının temelini oluşturdu.
- ▶ 1893'te George Moore (Corç Mor) buharla çalışan bir robot yaptı. Buhar, daha sonra ortaya çıkan elektrik enerjisi kullanımını sağlayarak 1900'lü yılların yüksek teknoloji dönemini hazırladı ancak elektrik enerjisinin yanı sıra buhar kullanımına da devam edildi.

James Watt

! PYBS / 2018

Sanayi İnkılabı aşağıdaki ülkelerden hangisinde ortaya çıkmıştır?

- A) İngiltere
- B) Fransa
- C) İtalya
- D) Almanya

CEVAP A

! PYBS / 2014

Aşağıdakilerden hangisi üretim teknolojisindeki gelişmelerin olumlu yönlerinden biridir?

- A) İnsanların refah seviyesini yükseltmesi
- B) Bazı el sanatlarını ortadan kaldırması
- C) Doğal kaynakları daha hızlı tüketmesi
- D) Ülkeler arasında gelişmişlik farkını arttırması

CEVAP A

Kısa
Ve
Net

Uygulayorum - 4

Aşağıdaki tabloda üretim teknolojilerinin gelişimiyle ilgili bilgiler verilmiştir. Bu gelişmeler hangi alanla ilgiliyse yan tarafta verilen boşluklara "✓" işareti koyunuz.

Gelişmeler		Sosyal	Ekonomik
1	İnsan gücüne dayalı üretimden makine gücüne dayalı seri üretime geçilmiştir.	☐	☐
2	Sanayi İnkılabı'yla birlikte nüfus kentlerde toplanmaya başlamıştır.	☐	☐
3	Fabrikaların açılmasıyla üretilen ürünlerin miktarı artmıştır.	☐	☐
4	Geniş ailelerin sayısı azalmıştır.	☐	☐
5	Kırsal yerlerden kentlere yoğun bir göç başlamıştır.	☐	☐
6	Bilimsel ve teknolojik gelişmeler hızlanmıştır.	☐	☐
7	Toplumsal ilişkiler azalmıştır.	☐	☐
8	Üretim teknolojisindeki gelişmeler insanların refah seviyesini artırmıştır.	☐	☐
9	Yaşam koşulları iyileşmiş ve sağlık imkânları gelişmiştir.	☐	☐
10	Sanayi kollarında çalışan işçi sınıfı ortaya çıkmıştır.	☐	☐
11	Ülkeler arasında ham madde ve pazar bulma rekabeti yaşanmaya başlamıştır.	☐	☐
12	Tarımsal üretimde artan nüfusun ihtiyacını karşılamak için çeşitli yöntemler geliştirilmiştir.	☐	☐
13	Tren ve gemi gibi taşıma araçlarının gelişimi hız kazanmıştır.	☐	☐
14	İşçilerin çalışma haklarını koruyan sendikalar kurulmuştur.	☐	☐
15	İletişim araçlarındaki gelişmeler uzak mesafeleri yakınlaştırmıştır.	☐	☐

Konuyla İlgili Kazanımlar

6. Dijital teknolojilerin üretim, dağıtım ve tüketim alanında meydana getirdiği değişimleri analiz eder.

DİJİTAL TEKNOLOJİ ÇAĞINDAYIZ

- ▶ İnsanlık tarihinin en önemli gelişmelerinden olan tarım devrimi üretim faaliyetlerinde insan ve hayvan gücüne dayanıyordu.
- ▶ 18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren **Sanayi Devrimi** başladı. İnsan ve hayvan gücünün yerini makineler almaya başladı. Üretim hızlandı ve çoğaldı. Elektriğin ve bilgisayarın kullanılması ve geliştirilmesiyle dijital teknoloji hayatımızın her alanına girmeye başladı. Bugün dijital ve ileri teknolojinin üretimin her alanında kullanıldığı bir dönemi yaşıyoruz.
- ▶ Tarım, sanayi ve ticaret sektörlerinde dijital teknolojinin kullanımı artmaktadır.
- ▶ Bilgisayar ve Genel Ağ'ın kullanılması ve geliştirilmesi ile artan dijital teknoloji kullanımı hayatımızın farklı alanlarında işlerimizi kolaylaştırmaktadır.
- ▶ Üretim, dağıtım ve tüketim alanındaki bazı değişimler de dijital teknolojilerin etkisiyle meydana gelmiştir. Örneğin seraların sıcaklık seviyesi, tarım topraklarının sulama zamanları dijital teknolojilerle yapılabilmektedir.

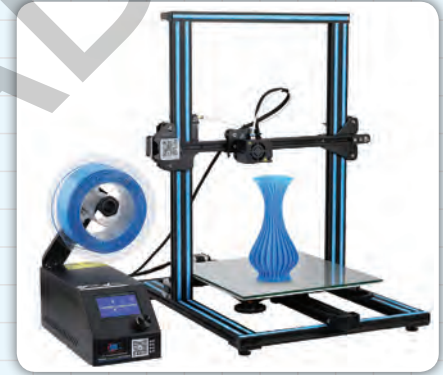
Dijital Kol Saati

Robot

Drone

3D Yazıcı

Akıllı Makineler

İnsansız Hava Aracı

1. Büyük Selçuklu veziri Nizamül-Mülk konargöçerlere yer bulmak, emniyet ve asayişini sağlamak, askerî gücü oluşturmak için toprak yönetimi konusunda önemli yenilikler yapmıştır. Selçuklular konargöçer Türkmenlere askerî hizmetleri karşılığında arazi dağıtımını yapmış ve bu arazilerin vergilerini toplaması işini askerlere bırakmıştır.

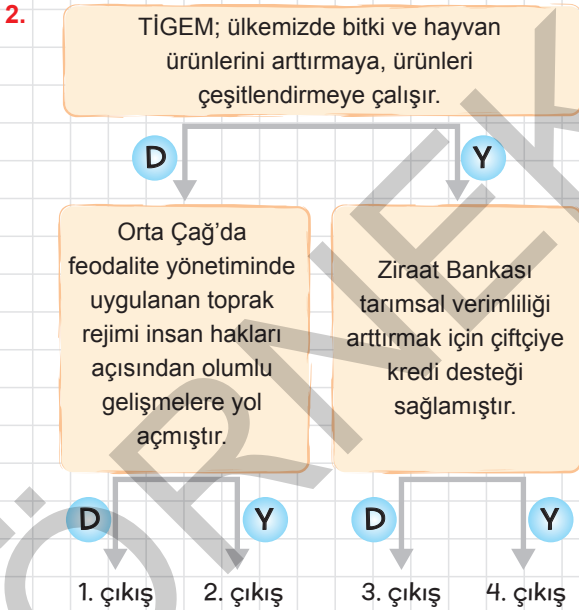
Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Büyük Selçuklular toprak yönetimine önem vermiştir.
B) Toprak Yönetim Sistemi ülke güvenliğine katkı sağlamıştır.
C) Askerlerin yetiştirilmesi ve vergilerin toplanması konusunda ekonomiye katkı sağlamıştır.
D) Türkmenlerin konar göçer yaşamı sona ermiştir.

3. I. Tarım sektöründe insan gücüne dayalı üretimin yerini makineler alırken şehirlerde yeni kurulan fabrikalarda iş gücü ihtiyacı doğmuştur.
II. Şehirlerde nüfus hızla artmış ve günümüzün metropol denilen büyük şehirleri oluşmuştur.
III. Köylerde çalışan insanlar hızla şehirlere doğru göç etmişlerdir.
IV. Şehirlerde altyapı sorunları, çevre kirliliği ve çarpık kentleşme gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.

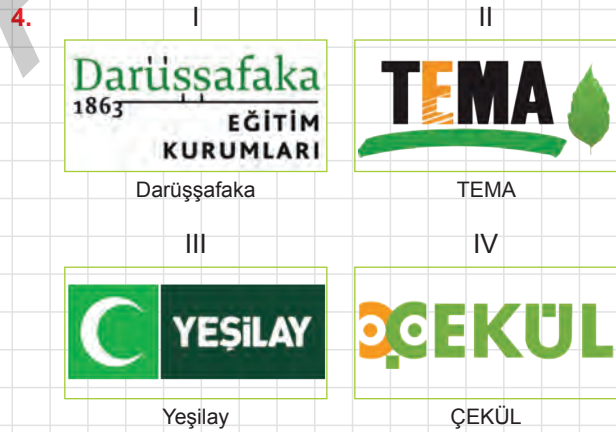
Sanayi İnkılabı'nın ortaya çıkardığı yukarıdaki gelişmelerin neden - sonuç ilişkisine göre sıralaması aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) I - II - III - IV
B) II - III - I - IV
C) I - III - II - IV
D) III - IV - I - II

Kutucuklardaki ifadelerin doğru (D) ya da yanlış (Y) olduğuna karar verilerek ilerlendiğinde kaç numaralı çıkışa ulaşılır?

- A) 1. çıkış
B) 2. çıkış
C) 3. çıkış
D) 4. çıkış

Yukarıda verilen sivil toplum kuruluşlarının hangi alanda hizmet verdikleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III	IV
A) Eğitim		Sağlık	Çevre	Yönetim
B) Eğitim		Çevre	Sağlık	Kültür
C) Çevre		Sağlık	Eğitim	Ekonomi
D) Eğitim		Çevre	Sağlık	Sağlık

**Konuyla İlgili
Kazanımlar**

1. Demokrasinin ortaya çıkışını, gelişim evrelerini ve günümüzde ifade ettiği anlamları açıklar.

DEMOKRASİNİN SERÜVENİ

- **Demokrasi**, halkın egemenliğine dayanan bir yönetim şeklidir.
- Vatandaşların bir kısmının yönetime katılmasını sağlayan hükûmet sistemleri, ilk defa MÖ 500 yıllarında Yunan ve Roma uygarlıklarında ortaya çıkmıştır.
- Yunanca **demos** (halk) ve **kratos** (yönetmek) sözcüklerini birleştirerek demokrasi kavramını ilk kullanan Atinalılardır.
- Atina'da yurttaş hem halk meclisinde toplanır, ülke yönetimi ile ilgili Kararlara ortak olur hem de kamu görevlerine seçilirdi.
- Atina'da oturanlar; yurttaş, yabancı ve köle diye üç sınıfa ayrılırdı, sadece yurttaş sınıfı erkeklerinin halk meclisine katılma hakkı bulunmaktaydı.
- Yunanistan'da demokratia [demokratiya (demokrasi)], Roma'da republic [ripublik (cumhuriyet)] olarak ortaya çıkan halkçı yönetimler, bir zaman sonra ortadan kalkmıştır.
- Ülkeler uzun bir süre mutlak monarşi ile yönetilmiştir.
- Demokrasideki yeniden canlanma, MS 1215'te İngiltere'de kral ile soylular arasında imzalanan **Magna Carta Libertatum** (Magna Karta Libertatum) ile başlamıştır.

“Demokrasi temeline dayalı hükûmetlerde egemenlik; halka, halkın çoğunluğuna aittir. Demokrasi ilkesi egemenliğin millette olduğunu, başka yerde olmayacağını gerekli bulur. Bu bakımdan demokrasi ilkesi, siyasi kuvvetin, egemenliğin kaynağına ve yasallığına değinmektedir.”

Magna Carta Libertatum

Tarih:	1215
Ülke:	İngiltere
Taraflar:	Kral ve Halk
Önemi:	Kralın yetkileri ilk kez sınırlandırılmıştır.

- **1789 Fransız İhtilali**, krala karşı halk ayaklanması ile başlamış, İnsan ve Yurttaşlık Hakları Bildirgesi'nin yayınlanması gibi önemli sonuçlar doğurmuştur.
- **1791 Anayasası** ile Fransa'da ortaya çıkan cumhuriyet, eşitlik, özgürlük ve adalet gibi kavramlar önce Avrupa'ya daha sonra tüm dünyaya yayılmıştır.

BİLGİLENIYORUM

I. Meşrutiyet'in ilanı ile kabul edilen Kanun-i Esasi'ye göre son söz yine de padişaha aittir. Ayrıca padişahın anayasayı askıya alma ve meclisi tatil etme hakkı da vardır.

UNUTMUYORUM

I. Meşrutiyet'in ilanında etkili olan aydın grup Jön Türkler (Genç Osmanlılar)'dir.

4

I. Meşrutiyet'in İlanı

Tarih	İlan Eden Padişah	İlan Edilme Nedenleri
-------	-------------------	-----------------------

23
Aralık
1876

- Azınlıkların isyanını önlemek
- Avrupalı devletlerin iç işlerimize karışmasını önlemek
- Devleti dağılmaktan kurtarmak

Getirdiği Yenilikler

- Osmanlı Devleti'nde ilk kez,
 - Rejim değişikliği yaşandı.
 - Halk, yönetime ortak oldu.
 - Halk, seçme seçilme hakkı kazandı.
 - Anayasal yönetime geçildi.
 - Mebusan Meclisi açıldı.

Monarşi

Padişah

+

Meclis

+

Anayasa

Meşrutî Monarşi

► Osmanlı Devleti'nde I. Meşrutiyet Dönemi sadece 2 yıl sürmüştür.

► 1877 - 1878 Osmanlı - Rus Savaşı nedeniyle eden II. Abdülhamit, meclisi süresiz olarak tatil ettiğini açıklamıştır.

► I. Meşrutiyet'in ilanı ile Osmanlı Devleti, parlamenter sisteme geçmiştir.

MECLİS

Ayan Meclisi

Padişahın seçtiği milletvekillerinden oluşmuştur.

Mebusan Meclisi

Halkın seçtiği milletvekillerinden oluşmuştur.

! PYBS / 2019

Demokrasinin “bireylerin herhangi bir kısıtlamaya veya zorlamaya bağlı olmaksızın düşüncelerini açıklayabilme ve istedikleri gibi davranabilmesi” olarak tanımlanan temel ilkesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eşitlik
B) Özgürlük
C) Katılım
D) Çoğunculuk

CEVAP B

Günümüzde Demokrasi

- ▶ “Halk iktidarı” anlamına gelen demokrasi, günümüz toplumlarında çok farklı anlamlar kazanmış ve çeşitli uygulamaları açıklamada kullanılan bir kavram hâlini almıştır.
- ▶ Günümüzde demokrasi öncelikle yöneticilerin adil, özgür ve düzenli seçimler yoluyla halk tarafından seçildiği yönetim biçimi olarak ifade edilebilir.
- ▶ Seçimlerde halkın çoğunluğunun desteğini alan siyasi partiler, yasaları yapma ve ülke yönetimi ile ilgili kararları alma yetkisini elinde bulundurur fakat bu, çoğunluğun istediği her şeyi yapması ve azınlıklara dilediği gibi davranması anlamına gelmez.
- ▶ Günümüz demokrasisinde herkesin temel hak ve özgürlükleri vardır.
- ▶ Devlet, herkesin hak ve özgürlüklerini kanunlarla güvence altına alır.
- ▶ Devlet dâhil hiç kimse bu hak ve özgürlüklere dokunamaz ve bunların kullanımını engelleyemez.

Doğrudan Demokrasi

Tüm halkın bir yerde toplanarak bir konuyla ilgili karar vermesidir. Eski Yunan'da görülmüştür. Nüfusun az olması gerekir.

Yarı Doğrudan Demokrasi

Meclis bir konu hakkında karar vermekte zorlanırsa referandum (halk oylaması) yapılır. Bu yarı doğrudan demokrasi uygulamasıdır.

Demokrasi Şekilleri

Temsili Demokrasi

Halk kendisini temsil edecek kişileri seçer. Seçilen bu kişiler halk için kararlar alırlar. Ülkemizde ve diğer birçok ülkede görülür.

YAZIYORUM

TÜRKİYE'NİN,

İLK SİYASİ PARTİSİ

Cumhuriyet Halk
Fırkası

İLK MUHALEFET PARTİSİ

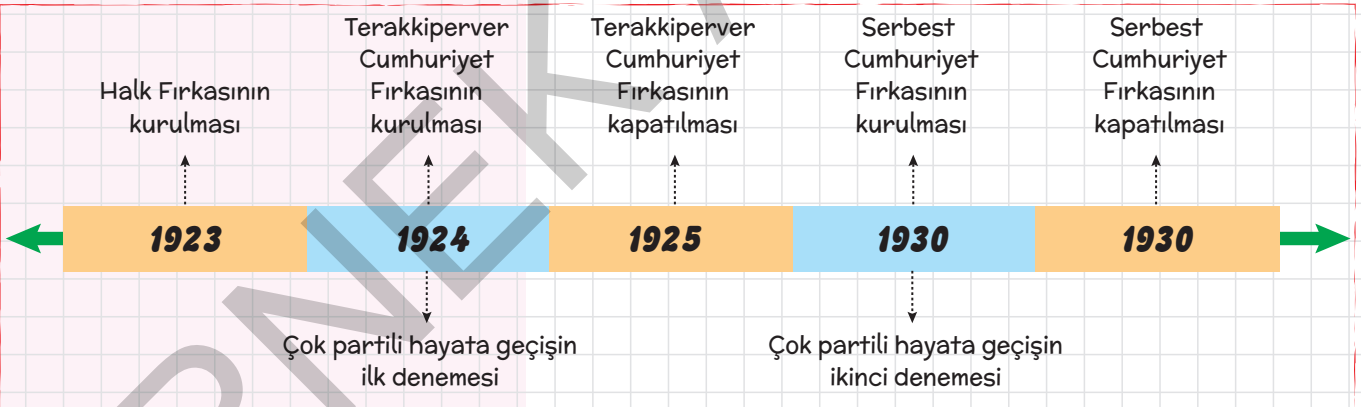
Terakkiperver Cumhuriyet
Fırkası

İKİNCİ MUHALEFET PARTİSİ

Serbest Cumhuriyet
Fırkası

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Kurulan Partiler ve Genel Özellikleri

Parti	Kısaltması	Kuruluş Tarihi ve Kurucusu	Savunduğu Ekonomi İlkesi	Savunduğu Seçim Sistemi
Halk Fırkası	HF CHF	1923 Mustafa Kemal Paşa	Devletçilik	İki dereceli seçim sistemi
Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası	TCF	1924 Kazım Karabekir Paşa	Liberalizm	Tek dereceli seçim sistemi
Serbest Cumhuriyet Fırkası	SCF	1930 Ali Fethi Bey (Okyar)	Liberalizm	Tek dereceli seçim sistemi

YAZIYORUM

Konuyla İlgili Kazanımlar

3. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel niteliklerini toplumsal hayattaki uygulamalarla ilişkilendirir.

MADDE 1: Türkiye Devleti bir Cumhuriyet'tir.

MADDE 2: Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devletidir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN TEMEL NİTELİKLERİ

► Türkiye Cumhuriyeti'nin temel nitelikleri 1982 Anayasası'nın 2. maddesinde açıklanmıştır.

Demokratik Devlet

- Ulusal egemenliği esas alan bir yönetim anlayışı egemendir.
- Yöneticiler seçimle iş başına gelir.
- Halk seçme ve seçilme hakkına sahiptir.
- Eşit oy hakkı vardır.
- Seçimlerde oylama gizli olarak, oyların sayımı ise açık yapılır.
- Seçimler adil bir ortamda birden çok siyasi partiyle yapılır.
- İnsan hak ve özgürlükleri korunur.
- Egemenlik bir kişiye, bir zümreye ya da sınıfa bırakılamaz.
- Hiçbir düzenleme ve uygulama anayasaya aykırı olamaz.
- Kararlar tartışılarak alınır.

1 PYBS / 2015

Ülkemiz vatandaşlarının seçme ve seçilme haklarına sahip olmaları, aşağıdaki-lerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Sosyal Devlet
- B) Demokratik Devlet
- C) Laik Devlet
- D) Hukuk Devleti

CEVAP B

Laik Devlet

- Ülke yönetiminin dinî kurallar yerine akıl ve bilim rehberliğinde yerine getirilmesidir.
- Din ve devlet işleri ayrı olarak yürütülür.
- Tüm vatandaşların din, vicdan ve ibadet özgürlüğü korunur.
- Kanun önünde herkes ayırım gözetilmeksizin dinî inançlarını özgürce yaşayabilir.
- Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep vb. sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir." denilmektedir.
- Her türlü inanca saygı duyulur.
- Hiçbir kimse inancından dolayı ve ibadetinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz.

Konuyla İlgili Kazanımlar

4. Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.

KÜRESEL SORUNLARA ÇÖZÜM ÜRETİYORUM

- insanoğlu, gün geçtikçe doğal çevreden daha fazla yararlanarak doğal kaynakları hızla tüketmeye ve doğaya zarar vermeye başlamıştır. Bu durum çevresel sorunlar, afetler, açlık, terör ve göçler gibi insanlığın çözmesi gereken küresel sorunları ortaya çıkarmıştır.
- Bizlere düşen bu sorunlarla nasıl başa çıkacağımız konusunda bilinçlenmek ve küresel sorunlara çözüm yolları üretmektir.

Doğal Afetler

- Doğal afetler; deprem, tsunami, volkanizma, sel, çığ, don olayı, kuraklık gibi insan iradesi dışında doğal süreçlerle ortaya çıkarak can ve mal kaybına sebep olurlar.
- Afetler, dünyanın her yerinde etkili olabilmektedir. Günümüzde afetlerin görülme sıklığı artmıştır. Afetleri en az hasarla atlatmak için bu afetleri iyi tanımalıyız:

1 PYBS / 2018

Dünya genelini etkileyen kuraklık, iklim değişiklikleri, bulaşıcı hastalıklar, savaşlar gibi olaylar küresel sorun olarak adlandırılır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi küresel sorun oluşturur?

- A) Nüfus artış hızının azalması
- B) Doğal koruma alanlarının artması
- C) Tarımsal üretimde makineleşmenin artması
- D) Tatlı su kaynaklarının azalması

CEVAP D

Kısa
ve
Net

Uyguluyorum - 11

Aşağıdaki görsellerin hangi küresel sorunla ilgili olduğunu yazınız.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

Kısa
ve
Net

Uyguluyorum - 12

Aşağıdaki bilgileri doğru ya da yanlış olarak değerlendiriniz.

Doğru

Yanlış

1 Küresel sorunlar dünyanın doğal dengesini bozarak canlı yaşamına zarar verir.

2 Fosil yakıtların kullanımının artması iklim değişikliğine yol açmaktadır.

3 Atmosferde biriken sera gazları, atmosferin kimyasal özelliklerini etkilemez.

4 Türkiye, ılıman iklim kuşağında bulunduğu için küresel ısınmaya bağlı olarak görülebilecek bir iklim değişikliğinden etkilenmeyecektir.

5 Yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak küresel ısınmaya karşı alınabilecek önlemler arasında yer alır.

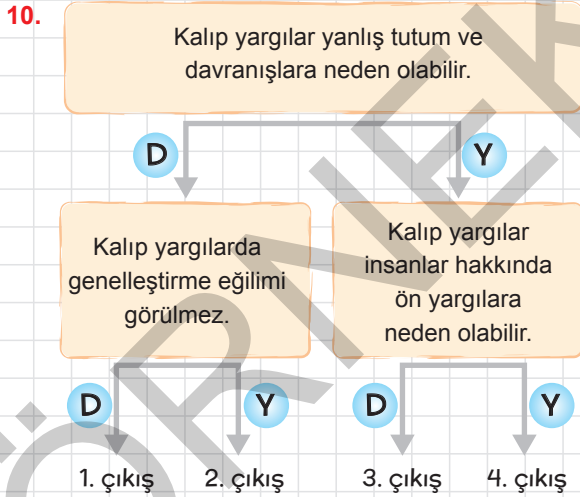
9. Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı (TÜRKSOY);
- Dünyada yaşayan Türk halklarının kardeşlik bağını güçlendirmek ortak Türk kültürünü gelecek nesillere aktarmak amacıyla kurulmuştur.
 - Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan, Azerbaycan ve Türkiye arasında imzalanan protokol ile kurulmuştur.

Buna göre TÜRKSOY ile ilgili olarak;

- Türk kültürünü koruduğu,
- Ülkelerin ekonomisine katkı sağladığı,
- Türkiye'nin öncülüğünde kurulduğu

değerlendirmelerinden hangileri yapılamaz?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve III
D) II ve III

Verilen bilgileri doğru olarak değerlendirerek ilerlediğimizde hangi çıkışa ulaşırız?

- A) 1. çıkış
B) 2. çıkış
C) 3. çıkış
D) 4. çıkış

11.

Dünyada yaşayan tüm insanların en yüksek sağlık seviyesine ulaşabilmesini sağlamak için çalışan uluslararası bir örgüttür.

Doğal afetler, savaşlar veya sivil çatışmalar gibi nedenlerle ani olarak açlığa maruz kalan insanlara insani amaçlarla gıda yardımı sağlayan uluslararası bir kuruluştur.

Bu açıklamalardan yararlanarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Uluslararası sorunlarla mücadele eden kuruluşlar bulunmaktadır.
B) Devletler arası anlaşmazlıklar küresel sorunlara neden olur.
C) Bazı sorunların çözümünde uluslararası iş birliği önemlidir.
D) Uluslararası kuruluşlar benzer konularda insanlara yardım etmektedir.

12.

Şanlıurfa'da bulunan dünyanın bilinen en eski tapınak merkezi Göbeklitepe'yi ---- "Dünya Ortak Mirası" listesine aldı.

Anadolu Ajansı, 2009

Yukarıdaki haberde boş bırakılan yere aşağıdaki uluslararası kuruluşlardan hangisi getirilmelidir?

- A) Türk Konseyi
B) Avrupa Konseyi
C) UNESCO
D) UNICEF